

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli d. 18 Febr. 1868, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående förändrade föreskrifter i fråga om bysättning, dels ock enskild motion i samma ämne.

Till Lag-Utskottets behandling hafva begge Kamrarne hänskjutit omförmälda nådiga Proposition, hvilken är af följande lydelse:

I underdånig skrifvelse af den 20 Oktober 1860 hade Rikets Ständer framställt förslag till en författning, enligt hvilken bysättning, utom i de fall, som nämndes i 5 § af Förordningen den 10 Juni 1841 och i då gällande Konkurslag af den 12 Mars 1830, skulle kunna ega rum endast i den händelse, att gäldenären ej gitte med ed styrka, att han ej egde annan tillgång än som vid utmätning uppgifvet vore. Mot detta förslag framställdes vid dess granskning i Högsta Domstolen och Stats-Rådet den anmärkning att, då i de flesta om ej alla främmande länders lagstiftning fordringsegares rätt att erhålla omedelbar bysättning å gäldenär ännu vore bibehållen i afseende å vexelförbindelser, skulle det vara olämpligt att här i landet frångå en så allmänt antagen regel, helst om sådant skedde utan att i sammanhang dermed ändring gjordes i gällande Utsöknings- och Konkurslagar, till åstadkommande af större skyndsamhet i exekutiva ärendens behandling och till förekommande af bedrägligt förfarande å gäldenärens sida, en ändring, hvilken jemväl syntes nödig om den borgenär äfven i andra fall medgifna rättighet att kunna omedelbart få gäldenär bysatt skulle borttagas. Och hade på dessa skäl Kongl. Maj:t funnit sig ej böra bifalla omförmälda förslag.

Då emellertid Kongl. Maj:t anser förändringar i nu gällande stadganden om bysättning af behovet påkallade samt i väsendtlig mån förändrade förhållanden inträdt efter år 1860, bland annat deruti att bysättningstvånget blifvit helt och hållet afskaffadt i ett af Europas förnämsta länder; samt att här i landet genom

antagande af den nya Konkurslagen fordringsegare bereds utvägar att lättare och skyndsammare än förut göra gällande sin rätt emot tredskande eller oredliga gäldenärer, — så har Kongl. Maj:t låtit upprätta förslag till förändrade föreskrifter angående bysättning, hufvudsakligen af enahanda syftning som Rikets Ständers ofvannämnda förslag, men med åtskilliga ytterligare inskränkningar i borgenärs rätt att låta bysätta eller i bysättningshåkte kvarhålla gäldenär; varande närmare motiver för de föreslagna stadgandena upptagna i härvid fogade Statsråds-protokoll.

Efter att i ämnet hafva hört Högsta Domstolen, hvars protokoll jemväl bifogas, vill Kongl. Maj:t alltså, jemlikt 87 § Regeringsformen, till Riksdagens antagande framställa följande förslag till

Förordning

angående förändrade föreskrifter i fråga om bysättning.

Med upphäfvande af de angående borgenärs rätt att erhålla bysättning å gäldenär i särskilda författningar meddelade föreskrifter, så vidt de stå i strid med nedanstående, förordnas som följer:

Finnes vid utmätning gäldenär sakna full tillgång till gäldande af skuld, för hvilken betalningsskyldighet är honom ålagd eller finnes uppgifven tillgång tvisstig eller kan den för annan orsak ej straxt till betalning i laga ordning användas, då skall bysättning gäldenären åläggas, der borgenären det äskar och gäldenären ej gitter hos Konungens Befallningshafvande eller vid domstol å tid, som honom dertill föresättes, med ed styrka, att han ej eger annan tillgång, än den som uppgifven är. Har gäldenär, som ej gittat gå nämnde ed, blifvit bysatt och fullgör han derefter edgången, varde ur häktet lösgifven.

Ej må, utom i de fall, hvilka i 22 och 29 §§ Konkurslagen nämnda äro, gäldenär bysättas i annan ordning än nu sagd är, eller hållas längre tid än sex veckor i bysättningshåkte.

Denna förordning skall ej blifva gällande i de fall, der bysättning blifvit före förordningens kungörande gäldenär ålagd; dock må ej gäldenär, sedan förordningen trädt i kraft, kvarhållas i bysättningshåkte längre än sex veckor, der ej bysättningen skett enligt ofvannämnda föreskrifter i Konkurslagen.

Utskottet, som derjemte erhållit del af Stats-Rådets och Högsta Domstolens i ämnet förda protokoll, har i sammanhang härmed till behandling förehaft en till Utskottet remitterad, af herr *J. A. Bovin* inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 260), hvari föreslås, "att Riksdagen måtte för sin del besluta bysättnings-

tvångets fullständiga afskaffande samt i sammanhang dermed föreslå nödiga förändringar i de ämnet rörande lagar och författningar.“

Ofta hafva röster så inom som utom Representationen blifvit höjda för borttagande af de stadganden i vår lag, hvilka berättiga en fordringsegare att genom bysättning förfoga öfver en insolvent gäldenärs person, — att beröfva honom friheten och således behandla honom såsom en brottsling. Bysättningen, såsom påföljd för bristande förmåga att betala sin skuld, innebär en förnärmelse af individens rätt såsom människa och kan därför icke ur rättvisans synpunkt försvaras. Detta torde vara allmänt erkänt. Men då betänkligheter mot bysättningstvångets afskaffande låtit höra sig, hafva dessa sökt sitt stöd i allmänna kreditens upprätthållande. I afseende härå har Lag-Utskottet uti det Betänkande, som legat till grund för Rikets Ständers ofvannämnda förslag yttrat: “Man torde, utan fara för misstag, kunna påstå, att detta tvång aldrig ingår i beräkningen vid uppgörande af de mer vigtiga och redbara aftal, som utgöra grunden för vårt lands affärsrörelse och hvilka förnämligast hafva anspråk på skydd af kreditlagarne. Men väl ingår det i ockrarens beräkning, väl är det ett nödvändigt livsvilkor för den utvevt på den allmänna krediten, som bildas af procentare-rörelsen, den der beklagligen på vissa ställen inom Riket allt mer griper omkring sig. Det är genom bysättningstvånget, genom den skandal, det väcker, genom den hårdhet, det innebär, som ockraren, sedan han försträckt penningar till en person, den han sjelf icke i ringaste mån anser vederhäftig, hoppas kunna utpressa penningar, väl icke af gäldenären sjelf, — hvilket dock skulle vara ändamålet med detta tvångsmedel, — utan af hans anhörige och vänner. Detta är då den kredit som bysättningen upprätthåller. Men tag bort bysättningen, och den rätta krediten, den enda, som bör ega rum, skall långt ifrån att försvagas, tvärtom ställas på sin rätta och säkraste grundval: förtroendet till en gäldenärs redbarhet och ordentlighet, till hans insigter, hans hushållsamhet och hans egna tillgångar.“ Härtill må läggas hvad hans Excellens Justitie-statsministern till Stats-Rådets åberopade protokoll anført i fråga om borgenärs rätt, enligt nu gällande lag, att utan föregången utmätning erhålla bysättning å gäldenär för skuld, som grundar sig å löpande förskrifning eller vexel. Förhållandena hade nemligen, efter det pröfning af denna fråga förra gången egde rum, väsendtligen förändrat sig. Det stadgande, som genom den nya Konkurslagen tillkommit, att en köpman, som icke inom åtta dagar betalade en klar och förfallen skuld, kunde försättas i konkurstillstånd, måste i afseende på köpmän anses vara ett kraftigt medel att framtvunga punktlig betalning, äfven om hotet af omedelbar bysättning borttoges, och i afseende å andra än köpmän torde vigten af en sådan punktlighet icke vara synnerligen större om skulden grundade sig på en löpande förskrifning, än eljest; så att, om bysättning kunde umbäras i ena

fallet, den ock borde kunna det i det andra. Det af Kongl. Maj:t från andra länders vexelrätt hemtade skäl emot det af Rikets Ständer föreslagna borttagande af bysättning för utrikes vexlar hade ock förlorat en del af sin giltighet, sedan i Frankrike bysättning för vexelskulder blifvit, liksom för annan skuld, upphäfd.

Om således bysättningstvånget i allmänhet icke kan anses berättigadt eller nödigt ur någondera af ofvan angifna synpunkter, rättvisans och allmänna kreditens, inträder dock ett väsendtligen olika förhållande, då en gäldenär tredskas att till utmätning edligen uppgifva sina tillgångar, äfvensom då han, försatt i konkurstillstånd, söker vika undan eller tredskas att lemna vederbörande erforderliga upplysningar om konkursboets tillstånd och tillhörigheter. I dessa fall är nemligen hans förhållande att betrakta såsom oredligt eller bedrägligt; och det är på sådan grund hans förvarande i häkte då torde kunna försvaras, hvarför Utskottet ock ansett sig icke kunna understödja herr Bovins förslag om bysättningens afskaffande helt och hållet.

Kongl. Maj:ts i enlighet med dessa åsikter uppgjorda, nu föreliggande förslag, hvilket hufvudsakligen öfverensstämmer med Rikets Ständers meranämnda beslut, skiljer sig från detta egentligen endast i två punkter af jemförelsevis mindre betydelse, nemligen dels derutinnan, att det Kongl. förslaget upphäver bysättning i det fall, som i 5 § af Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841 omförmäles, eller då bysatt gäldenär, som erhållit Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förbud att lemna orten, bryter mot sådant förbud, och dels derigenom att Kongl. Maj:t begränsat tiden för en gäldenärs kvarhållande i bysättningshäkte till högst sex veckor. Såsom skäl för dessa afvikelser är anfördt, att en gäldenär, som rymmer för skuld, alltid kan tvingas till konkurs och sedermera enligt Konkurslagen underkastas bysättning, derest han viker undan, samt att tiden för bysättningsfänges kvarhållande i häkte icke skäligen bör längre utsträckas än som erfordras för hans försättning i konkurstillstånd, hvarom ansökan kan göras så snart han sutit tre veckor bysatt.

Hänvisande för öfrigt till de efter Utskottets åsigt tillfredsställande erinringar, hvarmed hans Excellens Justitie-statsministern i Stats-Rådets protokoll, som i tryckta exemplar utdelats, bemött de hos Högsta Domstolen gjorda anmärkningar mot den föreslagna författningen, får Utskottet värdsamt hemställa,

det måtte Riksdagen, med afslag å herr Bovins motion i hvad den icke öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, bifalla denna.

Stockholm den 17 Februari 1868.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr *Rosenberg*;

af Herr *Bovin* och

af Herr *Ahlgren*: "Jemte det jag anser att den personliga friheten endast bör kunna beröfvas för brott och icke för oförmågan att betala en skuld, af tilläfvarens några få Riksdaler, synes mig äfven i viss mån betänkligt att stadga en ed, såsom vilkor för att återvinna friheten; och med sådan uppfattning af förevarande fråga hyser jag den öfvertygelsen, att en lagförändring, hvarigenom bysättnings-tvånget fullständigt afskaffas, är att föredraga framför det förslag till förordning, om hvars antagande af Riksdagen Utskottet gjort hemställa; hvadan jag tillåter mig, med åberopande i öfrigt af de skäl, som finnas anförda i utdraget af det inför Högsta Domstolen den 14 November nästlidne år hållna protokoll, hvilket återfinnes vid Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om ifrågavarande lagförändring, N:o 3 pag. 20—23, vördsamt hemställa,

att denna fråga må visas åter till Lag-Utskottet, med uppdrag att, i och för bysättningstvångets fullständiga afskaffande, utarbета och till Riksdagens pröfning framlemna förslag till ändring i nu gällande lag och författningar i det syfte, Herr Bovins väckta motion omfattar."